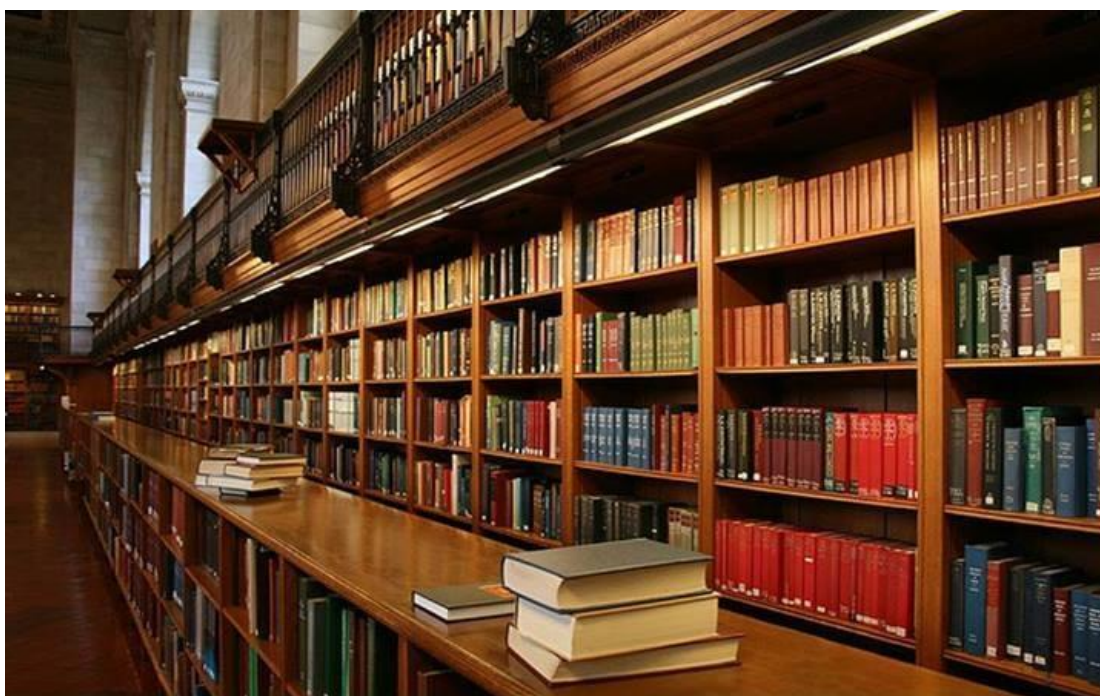

Homeopatie: věda nebo okultismus?

Zachariáš Petr
Poukarová Hana
Bergrová Petra
Hoffmann Petr

V posledních letech je v křesťanských kruzích často poukazováno na životní příběh lékařky, bývalé homeopatky, která homeopatii veřejnosti prezentuje jako druh okultismu, protože došlo k tomu, že při touto lékařkou aplikované homeopatické léčbě byla negativním způsobem ovlivněna psychika poté, co zmizely fyzické potíže. Přestože homeopatie nikdy nebyla součástí praktik jako je např. čarodějnictví, věštění, astrologie, výklad karet, exorcismus či čtení z ruky, bývá s okultismem, jakožto naukou o mimosmyslovém vnímání, které nejde vysvětlit žádným vědeckým principem, neprávem spojována. V tomto článku se pokusíme objasnit, proč je homeopatie naopak vědou s pevnými zákonitostmi, které by měl každý, kdo ji praktikuje, znát a dodržovat, aby nedocházelo k podobným závěrům a šíření nepravdivých informací. Výše zmíněná situace se dá totiž velmi snadno vysvětlit pomocí základních homeopatických principů a každému pak bude jasné, že se nejedná o žádný projev temných sil, ale že pro tento fenomén existuje velmi jednoduché vysvětlení, které nespočívá v okultní povaze homeopatie, ale v porušení hned několika homeopatických principů uvedenou lékařkou při výběru homeopatického léčebného prostředku.

Sám Dr. Hahnemann, zakladatel homeopatie, ve své knize Lesser writings píše o přirozených zákonech, podle kterých musí probíhat vhodná homeopatická léčba nemocí.¹ Druhý paragraf Organonu, základní knihy klasické homeopatie, zformuloval takto: „**Nejvyšším ideálem léčení je rychlé, nenásilné a trvalé obnovení zdraví nebo odstranění a vymýcení nemoci v celé její šíři, a to co nejkratším, nejspolehlivějším způsobem, na základě jasně pochopitelných principů.**“² Jaké jsou ale principy homeopatické léčby a co nám v praxi říkají?

Homeopatie a zákon podobnosti

Podobné se léčí podobným je často první věta, kterou většina z nás slyší, když se poprvé setká s homeopatií. Je to zároveň hlavní a nejdůležitější princip, na kterém je tento léčebný systém založen. Slovo homeopatie vzniklo spojením dvou řeckých slov "homeo", tedy "podobný" a "pathos", což znamená "utrpení nebo nemoc." Podobné se léčí podobným (latinsky Similia similibus curentur) nám říká: najděte lék, který vyvolává u zdravého člověka **podobné symptomy**, kterými trpí pacient v důsledku nemoci, a pokud je toho jeho organismus schopen, dojde k uzdravení. Pro člověka, který se s tímto principem setká poprvé, většinou vyvstane otázka, jakým způsobem může něco, co vyvolá např. rýmu, zároveň rýmu léčit? Nejde nám hlavně o to najít lék, který rýmu dokáže primárně zlikvidovat? Vždyť přece rýma nebo jakýkoliv symptom je něco, co je nám velmi nepříjemné a čeho se chceme zbavit. Proč tedy hledáme lék, který podobné symptomy vyvolává, a jakým způsobem takto aplikovaný lék nemoc léčí?

První věc, kterou bychom měli podrobně pochopit, jsou symptomy a jejich význam. **Z pohledu klasické homeopatie je symptom obrannou reakcí organismu, jejímž účelem je zajištění maximální možné rovnováhy, které je v dané chvíli organismus schopen dosáhnout v závislosti na aktuálním celkovém stavu a v extrémních případech i zachování životně důležitých funkcí či života jako takového.**

Životní síla a obranný mechanismus těla

Dalším často zmiňovaným pojmem v homeopatii je vitální síla. Zakladatel homeopatie Dr. Samuel Hahnemann se o ní vůbec poprvé zmiňuje ve své knize Organon racionální léčby, kde v §9 píše²: **"Ve zdravém stavu, duchovní životní síla (autokracie), dynamis, oživuje hmotné tělo (organismus), vládne mu neohrazeným**

způsobem a udržuje všechny jeho části v obdivuhodné, harmonické, živoucí činnosti pocitů a funkcí, takže náš vnitřní, rozumem obdařený duch, může volně užívat tohoto živého, zdravého nástroje k vyššímu účelu našeho bytí." Tento paragraf byl v minulosti chápán nesprávně zejména církví kvůli výroku "duchovní životní síla". Hahnemann žil v 18. století a musel popsat bioenergii. Slovo „duchovní“ v jeho době znamenalo něco nemateriálního, proto použil tento pojem.

Dnes víme, že se jedná o bioenergii. Víme, že srdce pracuje s elektrickou energií, která je měřitelná pomocí EKG, že mozek generuje elektromagnetickou energii, která je měřitelná pomocí EEG, že svaly generují elektrické biopotenciály, které lze měřit pomocí EMG, atd. Krátce řečeno - **na této energii není v pravém slova smyslu nic duchovního. Hahnemann měl na mysli tutéž energii, která pohybuje tělem a oživuje ho.** Důkazem toho je, že **o 20 let později ve svém díle Chronické nemoci⁵ změnil označení a nazval ji organickou vitální silou, což je velmi blízké modernímu chápání, podle kterého chápeme životní sílu jako bioenergii.**

O objasnění mnoha otázek ohledně homeopatické léčby, které byly dříve nejasné, včetně pojmu životní síla, se zasloužil jeden z nejznámějších žijících homeopatů a držitel Alternativní Nobelovy ceny Prof. George Vithoulkas. Právě on zavedl do homeopatie pojem "obrný mechanismus", který je ekvivalentem k termínu "vitální" nebo také "životní síla" používaný Hahnemannem. Ve své knize New Model for Health and Disease píše, že **organismus je vybaven komplexním obranným mechanismem, který se neustále vyrovnává se stresy všeho druhu, aniž bychom si toho byli vědomi, a snaží se udržet organismus v maximální možné rovnováze, které je v daný okamžik schopen.**³ Tento obranný mechanismus je neustále aktivní na všech rovinách, tedy fyzické, emoční i mentální, a to i ve stavu zdraví. Dokonce i v tomto stavu se musí neustále vyrovnávat se všemi vlivy, které na nás působí, ale dokud se mu daří udržet organismus v relativní rovnováze (což je jeho jediný úkol), nevnímáme sami na sobě žádnou z jeho aktivit.

Rovnováhu se mu daří udržet do té chvíle, dokud je silnější než vlivy, které na něj působí. V závislosti na individuální síle či slabosti obranného mechanismu (vitální síly) má tedy každý člověk různý stupeň rezistence (citlivosti) vůči vlivům (stresu). Stresem máme na mysli cokoli, co má potenciál narušit rovnováhu a celistvost lidského organismu. Stres tedy může být emocionální (např. zármutek, šok, úlek), mentální (např. nadměrné studium, přepracování), fyzický (např. úraz, nevhodné jídlo, nedostatek spánku). Může se také jednat o vlivy prostředí (např. změna teplot, slunce, chlad, průvan), toxické vlivy (např. otrava) nebo stres chemický (např. léky, chemické látky) a biologický (např. viry a bakterie).

Zcela jiná situace však nastane ve chvíli, když je stres silnější než obranný mechanismus a je překročen práh rovnováhy. Pokud k tomu dojde, obranný mechanismus pokračuje dále ve své snaze obnovit zdraví a dosáhnout nejlepší možné rovnováhy, které je v daný okamžik schopen s tím rozdílem, že jeho aktivity se stanou výraznými. My je vnímáme jako pocity nepohody, které se mohou projevit na jakékoliv rovině našeho bytí (fyzické, emocionální a mentální). Tyto činnosti obranného mechanismu, jež většinou, ale ne vždy vnímáme jako pocit nepohody, označujeme jako symptomy. **Symptomy jsou tedy důsledkem činnosti našeho obranného mechanismu, které se projeví ve chvíli, kdy je organismus vyveden z rovnováhy.** Pokud k tomu dojde, není již nadále schopen vyrovnávat se s vnějšími a vnitřními vlivy tak, abychom to subjektivně necítili. Cílem této činnosti (symptomů) je opětovné nastolení rovnováhy a zdraví.

Symptomy a jejich význam

Symptom je tedy něco, co na jednu stranu není zdravé, ale zároveň je něčím, co organismus nezbytně potřebuje k navrácení a udržení nejlepší možné rovnováhy v danou chvíli. Individuální vzorec symptomů a zejména souhrn symptomů, které jsou zvláštní, ojedinělé a charakteristické pro daný případ, ukazují jedinečný způsob, **jakým se obranný mechanismus konkrétního člověka snaží dosáhnout zdraví**. Nyní si uvedeme příklad, na kterém si ilustrujeme význam symptomů, a zároveň si ukážeme, co máme na mysli individuálními a charakteristickými symptomy.

Vezměme jako příklad dítě, které onemocní nachlazením. K tomu, aby mohlo vůbec onemocnět, je zapotřebí, aby současně byly splněny dvě podmínky. První je, že dítě musí být náchylné vůči konkrétnímu spektru bakterií nebo virů. Tou druhou je stresor, vůči kterému je dítě citlivé, např. pobyt v prostředí, kde se zmíněné bakterie či viry ve zvýšeném množství nachází, a nebo kombinace různých stresových vlivů. Pokud je jedinec citlivý, ale nacházel by se v prostředí, kde není vyšší koncentrace virů a bakterií, na které je citlivý, nemohl by onemocnět infekcí, které tyto mikroorganismy způsobují. Stejně tak pokud bude v prostředí, kde taková koncentrace je, ale nebude mít na ně dostatečnou citlivost, nemůže onemocnět.

Míra citlivosti je samozřejmě velmi individuální a zatímco u některých dětí stačí k onemocnění pouze pobyt v místech se zvýšenou koncentrací bakterií a virů, u jiných dětí musí přijít další stres, který organismus oslabí do té míry, že infekce může proniknout dovnitř, např. průvan, změna teploty, ale i psychické vlivy jako emoční vzrušení, smutek, vztek, zklamání, atd.

Na vzniku jakékoliv nemoci, ať už akutní nebo chronické, se vždy podílí dva faktory. Jedním je **vyvolávající příčina** (stresor), druhým **udržující příčina** neboli predispozice. Ve chvíli, kdy je organismus oslaben určitým stresem a toto oslabení přesáhne práh rovnováhy, objeví se potíže, ke kterým má pacient sklony (predispozice), což se za nějakou dobu projeví právě skrze chorobné znaky a symptomy.

Když se nyní vrátíme zpět k našemu případu, vidíme, že v důsledku snížené rezistence vůči bakteriím či virům (která sama o sobě představuje narušení zdraví a ukazuje na určitý stav nerovnováhy organismu) mají tyto mikroorganismy "otevřené dveře" a mohou bez větších potíží proniknout do těla. Ve chvíli, kdy se tak stane, začnou se množit, a když je jejich množství kritické, je okamžitě zalarmována některá z částí obranného mechanismu, v tomto případě imunitní systém, který se snaží najít způsob, jak se nákazy zbavit. V závislosti na jeho síle či slabosti se bude odvíjet závažnost a hloubka choroby (reakce) na choroboplodný stimul, např. bakterii.

Mezi homeopaty je všeobecně přijímán názor, že bakterie ani viry nejsou příčinou nemoci. Prvotní příčinou je celkový stav organismu, který bakteriím či virům poskytne vhodné podmínky k tomu, aby mohly do organismu proniknout nebo k tomu, aby již přítomné viry nebo bakterie dostaly šanci se probudit z latentního stavu.³

Stupeň vitality a jeho vliv na průběh akutních nemocí

U dětí s největší vitalitou (velmi silným obranným mechanismem) se objevují vysoké teploty, ale organismus je dostatečně silný na to, aby ochránil hlubší orgány. Komplikované záněty se proto u těchto dětí objevují spíše ojediněle. Dítě není významně náchylné k akutním infekcím a pokud k nějakému dojde, dokáže organismus rychle obnovit zdraví a v případě nutnosti vyprodukovat vysokou horečku. Můžeme říci, že v tomto případě má organismus dostatek energie na to, aby vytvořil vysokou teplotu, jejímž cílem je zlikvidovat choroboplodný podnět, a zároveň aby dokázal ochránit důležité orgány. Pokud je organismus dítěte slabší, horečky se budou pohybovat v nižších hodnotách, ale délka trvání jednotlivých infekcí bude delší a jejich průběh, co se týká závažnosti, se zhorší. V takovém případě bude dítě nemocné častěji a záněty budou zasahovat hlubší orgány, jako např. ledviny nebo plíce. Přesné místo, kde dojde k zasažení, závisí na genetických predispozicích dítěte a na typu bakterie či viru.⁴

Horečka je symptom, který je velmi důležitý. Pomocí horečky se organismus snaží zlikvidovat bakterie či viry a zpětně obnovit zdraví. Horečka však není jediným symptomem a současně s ní se často objevují další, například silná únava a spavost, nechut k jídlu, apatie, atd. **Všechny tyto symptomy organismus vytváří proto, aby si pro sebe zajistil maximum energie pro boj s nemocí.** Např. ztrátou chuti k jídlu si tělo zajistí, že nebudeme jíst a tím pádem tělo nebude muset vydávat energii na trávení jídla a zaživací procesy a místo toho může energii použít na boj s nemocí. Únava, apatie, atd. nás přinutí spát mnohem déle než ve zdravém stavu. Během spánku dojde ke zpomalení tělesných funkcí, což dává tělu možnost použít energii k uzdravování.

V druhém případě se jedná o dítě, jehož organismus není tak vitální jako u dítěte s vysokou horečkou. Když infekce zasáhne např. průdušky, organismus musí na tyto místa dopravit velké množství bílých krvinek, jejichž úkolem je zlikvidovat původce nákazy. Aby k tomu mohlo dojít, musí zvýšit průtok krve dýchacími cestami, které se důsledkem překrvení zúží, a dítě pociťuje potíže s dýcháním. Během zánětlivé fáze se mohou projevit další příznaky, které se mohou lišit v závislosti na konkrétním pacientovi a také v závislosti na typu infekce. Nicméně v obou případech se organismus snaží vyloučit choroboplodný podnět, ale způsob, kterým se o to snaží v druhém případě je vážnější a více zdraví ohrožující, protože probíhá hlouběji v organismu. **Tím, že homeopatický lék stimuluje obranný mechanismus (dává mu energii navíc) k tomu, aby se uzdravil, čímž posiluje již existující symptomy, podporuje organismus jako celek v jeho úsilí odstranit nemoc svým vlastním specifickým (individuálním) způsobem.**

Je homeopatie vědecká?

Klasická homeopatie respektive homeopatie obecně je často označována za nevědeckou, a to hlavně lidmi, kteří do ní neměli možnost blíže nahlédnout. Zkusme se nyní podívat na definici vědy a do jaké míry ji homeopatie odpovídá. V naučných slovnících je věda definována jako **"propracované a obecné empirické a rozumové poznávání, vycházející z pozorování, rozvažování nebo experimentu. Věda je systém metodicky podložených, objektivních vět o určité předmětné oblasti. Předmětnou oblastí je přitom každý fakt uchopitelný buďto bezprostředně, nebo pomocí instrumentálních, pomocných prostředků."**

Homeopatie je systém založený na velmi striktních pravidlech, která vycházejí z pozorování miliónů pacientů stovkami tisíc homeopatických lékařů na celém světě nezávisle na sobě. Vzhledem k tomu, že se jedná o systém, který je založen na pravidlech, která vycházejí z pozorování a zkušeností, která jsou opakovaně ověřitelná, naplňuje klasická homeopatie definici vědy. Mnoho dlouhodobě sledovaných případů léčených pouze homeopaticky je zaznamenáno v knize [Classical Homeopathy: Evidence Based Medicine od Erika van Woensela](#).

Heringovy zákony

Nejznámějšími homeopatickými pravidly jsou tzv. Heringovy zákony léčby. Představují soubor pravidel, která říkají, jakým způsobem mizí symptomy, když organismus směřuje k vyléčení. Sdělují nám, že pokud se organismus uzdravuje, symptomy mizí zevnitř ven, odshora dolů a v opačném pořadí než se objevily. Prof. George Vithoulkas píše ve své knize Science of Homeopathy: „**Zmíněné zákony musí znát a respektovat každý lékař bez ohledu na to, jaký způsob léčby používá. Existují také zákony a principy, kterými se řídí léčení a každý terapeut, bez ohledu na to, jakou léčebnou metodu používá, by měl tyto zákony a principy znát a používat. Porucha, která během jakékoliv léčby postupuje od méně důležitých orgánů směrem k důležitějším, znamená zhoršení celkového zdravotního stavu. Opačný postup znamená pokrok směrem k jeho zlepšení.**“⁶

V praxi opakovaně pozorujeme fenomén, který empiricky potvrzuje teorii, že mezi akutními a chronickými nemocemi existuje spojení. Představme si dítě, které trpí na občasná nachlazení s vysokými horečkami a krátkým nekomplikovaným průběhem. Pokud jsou tyto epizody potlačeny antibiotiky (léky na potlačení zánětu) a antipyretiky (léky na potlačení horečky), za nějakou dobu přestane mít organismus dítěte sílu generovat vysoké teploty a jednotlivé infekty u něj začnou mít závažnější průběh. Teploty klesnou a vzhledem ke snížené funkci imunitního systému budou všechny další infekce zasahovat hlubší orgány, např. plíce nebo ledviny a doba potřebná k uzdravení se prodlouží, jelikož imunitní systém, oslabený předchozími masivními dávkami antibiotik nebude schopen chránit organismus efektivně, což se v praxi projeví také neschopností vyvolat vysokou horečku (38,5°C a více). *O důležitosti horečky již psal sám Hippokrates, který je považován za otce lékařství: „Dej mi schopnost vyvolat horečku a vyléčím veškeré nemoci.“* Rufus z Efesu o čtyři sta padesát let později řekl: „*Pokud by se našli lékaři schopní vyvolat horečku, nebylo by nutné hledat žádné další léky.*“⁷

Dítě tak přestane mít běžná nachlazení, ale začne trpět na angíny nebo bronchitidy, a pokud potlačující léčba bude pokračovat, za nějakou dobu dítě přestane mít náchylnost k akutním infekcím zcela. V praxi pozorujeme, že v důsledku potlačující léčby ztratí organismus citlivost na bakterie a viry, vůči kterým byl náchylný dříve. Vypadá to, že z nějakého důvodu buď tyto původní patogeny již v organismu nenachází "živnou půdu" nebo že do těla pronikají, ale organismus proti nim není schopen vyvolat obrannou reakci. Tento fenomén by nicméně byl velmi zajímavým předmětem pro další seriózní výzkum.

V tomto případě přestane být dítě po nějaké době často nemocné nebo u něj akutní nemoci budou probíhat velmi zřídka bez teplot a jen s mírnými projevy, ale ve stejné chvíli se u něj začnou rozvíjet chronické potíže v závislosti na jeho individuálních sklonech. **Takováto pozorování, která zná většina rodičů, ukazují, že porucha imunity nejen, že není vyřešena, ale naopak se prohloubí.** Jinými slovy, antibiotika ani antipyretika neposílí imunitu, aby byla schopna organismus lépe chránit, ale naopak ji **oslabí**, jelikož došlo k **potlačení** jejích projevů (zánětu a horečky), jejichž cílem bylo odstranění choroboplodného stimulu (bakterie nebo viru).

Toto v žádném případě neznamena, že lidé s chronickými potížemi nemohou mít vysokou teplotu, ale v praxi pozorujeme častý nárůst chronických potíží právě poté, kdy organismus tuto schopnost reagovat pomocí horečky ztratí. V důsledku takového oslabení obranného mechanismu dojde k tomu, že porucha změny své projevy a namísto citlivosti k určitému spektru bakterií, jež se projevovala jako opakovaná nekomplikovaná nachlazení s vysokými horečkami a rychlým průběhem a později jako bronchitidy, se začnou objevovat chronické potíže, ke kterým má dítě sklony, např. astma. Imunitní systém v důsledku silného oslabení "přepne" do jiného režimu, ve kterém již nedokáže reagovat akutně (akutní nachlazení), ale začne reagovat chronicky (astma). Porucha tedy není vyléčena, jen změnila své projevy a přesunula se z perifernějších orgánů (sliznice) na orgány, které jsou hlubší (v tomto případě plíce) a jejichž postižení má větší a komplexnější dopad na kvalitu života dítěte. **Z příkladu je patrné, že zdravotní stav není složen z jednotlivých, vzájemně spolu nesouvisejících diagnóz, ale jednotlivé potíže spolu souvisí a tvoří kontinuum.**⁸ Tato sekvence potíží, která reprezentuje celkový zdravotní stav pacienta na všech rovinách (fyzické, emoční a mentální), nám ukazuje, jakým směrem se pacientovo zdraví ubírá.

Rodiče často dojdou k závěru, že dítě přestalo být nemocné proto, že se pomocí antibiotik podařilo restartovat imunitu a dítě je zdravé. Často je proto používán výraz typu: "imunitu už jsme zvládli a teď musíme léčit astma." Astma je pak dále léčeno potlačujícími léky, které ve skutečnosti neléčí, ale jen potlačují projevy onemocnění. Organismus, který není nadále schopen kompenzovat poruchu skrze symptomy na plicích, začne vytvářet symptomy na jiných rovinách, např. emoční nebo mentální. Dítěti se např. zlepší dýchání, ale začne mít problémy se soustředěním nebo rodiče pozorují výrazné patologické změny v jeho chování.

Při komplexní homeopatické léčbě, která dokáže posílit obranný mechanismus, dojde k tomu, že postupně symptomy začnou mizet **v opačném pořadí**. Nejprve se zlepší chování, potom astma a ve chvíli, kdy dítě přestane mít astma, objeví se znovu citlivost k akutním chorobám a po nějaké době se objeví akutní onemocnění s vysokou horečkou. Všimněte si také, že mizí **zevnitř ven**, od emočních symptomů k fyzickým a z plic směrem ke sliznicím, od důležitých orgánů k méně důležitým. V případě ekzémů nebo kloubních potíží po správném homeopatickém léku často pozorujeme, že symptomy mizí **shora dolů**. Pokud je léčba správná a pokračuje dál v posilování obranného mechanismu, nakonec dítě přestane být často nemocné a plně se uzdraví. Jeden ze slavných homeopatů všech dob Dr. James Tyler Kent ve své knize Přednášky o homeopatické léčbě píše: „**Léčba musí postupovat zevnitř ven. Ze středu na okraj, tzn. shora dolů, zevnitř ven, od důležitých orgánů k méně důležitým, od hlavy k rukám a nohám. Každý zkušený homeopat ví, že příznaky, které mizí v opačném pořadí, než v kterém se objevily, mizí natrvalo. Podle toho pozná, že jde o skutečnou léčbu. Pokud příznaky nedodrží po podání léku toto pravidlo, člověk nesměřuje směrem k uzdravení.**“⁹

Pravý důvod, proč se v tomto případě znovu objeví akutní nachlazení či bronchitidy je ten, že ve skutečnosti nebyly vyléčeny, ale pouze potlačeny. Ve chvíli, kdy silnější nemoc (astma) zmizí, se tyto potíže znovu objeví. Tímto způsobem na sebe jednotlivé nemoci v organismu působí. Silnější nemoc (astma) potlačí slabší (sklon k akutním bronchitidám) a ve chvíli, kdy silnější nemoc (astma) odezní, se slabší nemoc (akutní bronchitidy, resp. nachlazení) vrátí v původní, nezměněné podobě. Je to velmi podobný proces jako když někdo, kdo trpí chronickou zácpou, začne užívat projímadlo. Projímadlo umožní člověku vyprázdnit se nikoliv proto, že by ho ve skutečnosti léčilo, ale proto, že vyvolá v těle **opačnou** nemoc (průjem). Lék ale působí pouze tehdy, pokud je uměle vyvolaná nemoc (průjem) silnější než přirozená nemoc (zácpa), což lze ovlivnit velikostí dávky projímadla. Do té doby, dokud je dávka příliš malá a umělá nemoc (tedy průjem, vyvolaný projímadlem), je slabší než zácpa, kterou pacient trpí, nebude mít projímadlo žádný efekt. Ve chvíli, kdy je dávka tak vysoká, že

průjem vyvolaný projímadlem svojí intenzitou převyšuje zácpu, může pacient na toaletu. Ve chvíli, kdy ale projímadlo vysadí, zmizí umělá nemoc (průjem), kterou projímadlo vyvolalo, a vrátí se původní nemoc (zácpa) v nezměněné nebo dokonce horší podobě, jelikož nebyla vyléčená, ale potlačená umělou silnější opačnou nemocí, kterou vyvolalo projímadlo. Toto všechno jsou jen příklady zákonitostí, na kterých je klasická homeopatie založena, a všechny z nich lze prokázat a opakovaně pozorovat v praxi.

Potlačení symptomů nebo léčba?

Dostáváme se k fenoménu potlačení symptomů. **Léčba je potlačující, pokud odstraní lokální symptomy, ale celkový zdravotní stav se zhorší.** V závislosti na síle obranného mechanismu, která je často dána dědičnými vlivy a mírou genetické zátěže, se u různých lidí může potlačení projevit různými způsoby. Pokud vezmeme v úvahu dítě, které má silnou vitalitu, ale trpí na kožní potíže, např. bradavice, nebude potlačení bradavic tak snadné, což se projeví tak, že po jejich odstranění se bradavice objeví ve stejném nebo vyšším počtu kdekoliv na těle.

U dítěte, které bude mít úroveň vitality nižší, může dojít k tomu, že po odstranění bradavic nebude organismus schopen vytvořit je znovu a namísto toho se objeví potíže hlubší, například astma. Pokud bude toto dítě léčeno správně podle Heringových zákonů a astma zmizí, objeví se za nějakou dobu znovu bradavice. U člověka s velmi slabou vitalitou může dojít k tomu, že po potlačení bradavic se objeví psychické potíže nebo např. poruchy spánku a neklid. Princip objevení se hlubších potíží po potlačující léčbě potvrzuje například observační longitudinální studie, která proběhla na Homeopatické klinice v italském městě Lucca, podle jejíchž předběžných výsledků se zdá, že dětské pacienti s atopickou dermatitidou (AD) léčenou homeopaticky (nedochází tedy k potlačení, ale ke skutečnému vyléčení) mají nižší tendenci k zachování AD a rozvoji astmatu a alergické rinitidy v dospělosti.¹⁰

K potlačení ale může dojít i v homeopatii, pokud je při výběru léku věnována pozornost lokálním, nikoliv celkovým symptomům. V takovém případě není na vině okultní povaha homeopatie, jak s oblibou popisují křesťanské magazíny, v nichž se objevují zpovědi "homeopatů", kteří si například zmizení bradavic a následný výskyt psychických potíží vysvětlují tím, že homeopatie má cosi společného s ďáblem. Vysvětlení je mnohem prostší a chyba není způsobena okultní povahou homeopatie, ale tím, že "homeopat", který toto tvrdí, nebyl obeznámen s fenoménem potlačení a lék **nebyl předepsán podle pravidel klasické homeopatie s ohledem na celkové symptomy, ale pouze na základě lokálních symptomů jako např. bradavice.**

Klasická homeopatie je extrémně složitá právě kvůli velkému množství pravidel a také znalostí, bez kterých se její správná aplikace neobejde. Díky tomu mnoho lidí hledá zkratky jak se vyhnout dlouholetému studiu a pokud se jim nedaří, obviňují homeopatii nebo vymýšlejí teorie, které ji očerňují. Homeopatie má mnoho pravidel a zákonitostí a selhání přijde vždy, když jsou tato pravidla jakkoliv porušena.

Jak jsme na tom se zdravím celkově?

Za posledních 150 let se v průmyslově vyspělých zemích díky zavedení hygienických opatření, zvyšování životní úrovně a rozvoji konvenční medicíny, výrazně prodloužila délka života obyvatel. Na první pohled se tedy může zdát, že pokud se dožíváme vyššího věku, jsme zřejmě celkově zdravější. Opak je bohužel pravdou.

Dokladem toho, že celkové zdraví lidstva upadá, je enormní nárůst chronických onemocnění, jehož jsme v posledních desetiletích svědky. V populaci klesla odolnost vůči infekčním nemocem, rok od roku se zvyšuje počet lidí s alergickými či autoimunitními nemocemi, chronickými nesdělnými (nepřenosnými) chorobami či duševními poruchami. Problematikou nárůstu chronických nemocí se dnes zabývá mnoho institucí a situaci pečlivě monitorují. Dle **Evropského výběrového šetření o zdraví v České republice z roku 2008** se podíl respondentů s nějakým chronickým onemocněním ve srovnání s předchozím šetřením z roku 2002 zvýšil o 12 %. Podíl osob, které trpěly nebo trpí nějakou dlouhodobou nemocí, vzrostl z 55 % na 67 % u mužů a z 65 % na 77 % u žen. Je velmi pravděpodobné, že tento vzestupný trend v současné době pokračuje i nadále. Za předpokladu, že tyto údaje platí i pro letošní rok, můžeme zjednodušeně říci, že:

pouhá ¼ obyvatel České republiky má dobré zdraví,

zbylé ¾ obyvatel patří mezi trvale nemocné.¹¹

Uvedená fakta jsou velmi alarmující. Možná se ptáte, proč tomu tak je, když zdravotnický systém je u nás na velmi vysoké úrovni? Je to proto, že dnešní medicína je sice velmi účinná při řešení akutních a život ohrožujících stavů, ale u léčby chronických onemocnění poněkud selhává. To potvrzuje i dokument Rady pro výzkum, vývoj a inovaci – Úřadu vlády ČR. „*Jedním ze základních stavebních kamenů úsilí o zajištění lidského zdraví je objasnění vzniku a rozvoje chorob, a to zvláště chorob postihujících významnou část populace a mající negativní společenské (psychosociální) a ekonomické důsledky. Mezi taková onemocnění patří civilizační choroby, které jsou spojeny s nezdravým životním stylem populace (nemalou úlohu však také hrají genetické dispozice). Jedná se zejména o cerebro- a kardiovaskulární onemocnění (ateroskleróza, infarkt myokardu, cévní mozková příhoda či hypertenze), metabolické choroby (obezita, diabetes mellitus), zhoubné novotvary, nemoci pohybového aparátu (revmatoidní artritida, degenerativní onemocnění), imunitní onemocnění (alergie) a neurologická a psychická onemocnění (Alzheimerova choroba, deprese, degenerativní onemocnění, epilepsie). Vzhledem k dosud ne zcela jasné etiologii a patogenезi těchto onemocnění není možné účinně zaměřovat prevenci, vyvíjet nové léčebné postupy a stanovovat odpovídající způsob léčby, což vede k tomu, že stávající léčba je v mnoha ohledech spíše jen symptomatická či necílená.*“¹²

Co způsobuje nárůst chronických onemocnění?

Odborníci se shodují na tom, že příčinou je kombinace nevhodného životního stylu, znečištěného životního prostředí a genetických predispozic daného jedince. Na prvním místě v žebříčku rizikových faktorů vzniku

civilizačních chorob je uváděna nevhodná strava, nebezpečné látky, aditiva a toxiny přijaté stravou, dále pak toxický vliv okolního prostředí (znečištěné ovzduší, elektrosmog v kancelářích a bytech, chemie používaná v domácnostech i v běžném životě atp.). Často je však přehlížen a bagatelizován **negativní vliv užívání konvenčních léků**. A to i přesto, že prakticky neexistuje konvenční lék, který by nežádoucí účinky na lidský organismus neměl.

Dlouhodobé užívání stále silnějších dávek alopatických léků nebo polyterapie (užívání několika léků na různé potíže najednou) jsou pro každý organismus výrazným stresem, který **zapřičiňuje soustavné oslabování naší obranyschopnosti a mnohdy stojí za vznikem chronického stavu**. Na tento fenomén upozorňuje např. dokument MUDr. Jolany Markové s názvem [Vznik chronických migrén z nadužívání léků proti bolesti](#) nebo projekt Ministerstva zdravotnictví o [poškození jater léky](#).

Mnohé lékařské instituce vyspělých zemí samy považují nadužívání chemických léků nebo nerespektování antibiotické politiky za závažný problém současného zdravotnictví.¹³ Výskyt civilizačních onemocnění dnes nepostihuje pouze dospělé pacienty, ale stále častěji bohužel také děti, které jsou medikovány od útlého věku. S první aplikací chemických látek se dítě setká již ve věku kolem 2. měsíců při první dávce povinné vakcinace. Opakovaná aplikace potlačujících léčiv a vakcín od raného věku tak přispívá k prohlubování patologických stavů, což je také v praxi velmi často pozorováno. Nemusí se jednat pouze o symptomy na fyzickém těle, můžeme pozorovat i stavy, kdy po použití chemického léčiva dojde k progresi patologického stavu dítěte na emoční nebo mentální rovinu. Řada rodičů si např. všimla, že ve velmi krátké době po aplikaci vakcíny, se u jejich dítěte ztratily již dříve nabyté schopnosti či projevy adekvátní jeho věku a dítě prodělalo jakýsi skok zpět ve svém vývoji. U starších dětí mohou být psychické odchylky po působení léčiv na jejich organismus skryté, protože je lékaři nedávají do souvislosti s původním onemocněním, a buď je mají za novou poruchu nebo je úplně ignorují.

Avšak změny v chování dítěte obvykle zaznamenává celá rodina. Z původně šťastného a spokojeného dítěte se tak stává hyperaktivní, nespokojené vzteklé dítě, které hůře navazuje sociální kontakty nebo velmi špatně spí. Okolí často odbyde takovou zásadní proměnu v chování dítěte slovy, že jde jen o období v jeho vývoji a že není nutné si takových stavů všímat, protože je to víceméně normální.

Narůstající agresivita, opožděný vývoj či vada řeči, neschopnost se soustředit, nespavost či věčně špatná nálada u malých dětí zcela jistě normální není. To, že tyto stavy dnes ve společnosti pozorujeme stále častěji, neznamená, že jde o normu, ale patologický stav, který nepřichází bez vyvolávající příčiny. Případné další potlačující terapie mohou pak zdravotní stav dítěte dále zhoršovat. To, že děti nezatížené chemickými léky a aplikací vakcín, jsou výrazně zdravější, potvrzuje také řada volně dostupných materiálů a studií. Jednou z nich je zpráva členů společnosti The Immunisation Awareness Society, která přináší data z Nového Zélandu. Tabulka srovnává výskyt některých chorobných stavů u očkovaných a neočkovaných dětí.

Zdravotní stav očkováných a nenačkovaných dětí¹⁴

IAS, Nový Zéland (2005) Počet dětí celkem: 495				
Symptom	Očkované n = 226		Neočkované n = 269	
	počet	%	počet	%
Astma	34	15,0	8	3,0
Ekzémy	63	28,0	34	12,6
Otitida	56	24,8	16	6,0
Záněty mandlí	12	5,3	0	0,0
Epilepsie	4	1,8	0	0,0
Apnoe (nekontrolované zadržení dechu)	14	6,2	4	1,5
Hyperaktivita	13	5,7	4	1,5

Další zdroje odkazující na podobné studie najdete např. v knize Varovné signály očkování od Prof. RNDr. Anny Strunecké, Dr.Sc. nebo na stránkách [Vermont Coalition for Vaccine Choice](#) a [Vaccination Council](#).

U dospělých pacientů se odehrává stejný proces. Procento výskytu psychických poruch v dospělé populaci v posledních desetiletích prudce stoupá, v 60. letech byl jejich výskyt zhruba kolem 15 %, v současnosti již 35 – 40 % . Dle statistiky Světové zdravotnické organizace vyhledá psychiatrickou péči každý čtvrtý občan EU. Dle hrubého odhadu Národní rady osob se zdravotním postižením ČR je v evropských zemích¹⁵:

40 % lidí postiženo depresivními a neurotickými problémy,

15 % má osobnostní poruchu,

3 % lidí trpí závažným psychotickým onemocněním (schizofrenie, bipolární afektivní porucha).

Konvenční medicína zpravidla nenachází žádné souvislosti mezi potlačením fyzické patologie a následným narušením psychiky či mentálních funkcí. **Z pohledu homeopatie však chronické choroby na různých rovinách organismu nevznikají náhodně, ale mají svůj řád** (viz. Heringovy zákony léčby). **K tomuto poznání dospěli homeopaté díky pečlivému klinickému pozorování pacientů v praxi za více než dvě stě let existence homeopatie. A právě dosavadní úspěchy homeopatie v léčbě chronických chorob dokazují, že toto poznání bylo a je správné a že respektování zákonitostí vzniku a léčby nemocí vede v drtivé většině případů k trvalému navrácení zdraví nejen subjektivně, ale také objektivně na základě lékařského vyšetření.**

Jsme skutečně zdraví?

Z předchozích řádků bohužel vyplývá, že skutečně zdravých lidí je v naší společnosti velmi málo. Světová zdravotnická organizace (dále WHO – World Health Organization) již v roce 1946 definovala stav zdraví takto: **„zdraví je stav fyzické, psychické, sociální a estetické pohody. Tedy nejedná se jen o absenci nemoci nebo vady“**. Podle WHO lze tuto definici zdraví zhruba chápat jako stav organismu, kdy se cítíte dobře, jak na úrovni fyzické (bezbolestný stav těla), emoční (bezbolestný stav mysli), tak na úrovni mentální (bez jakéhokoli

omezení mentálních funkcí). Přesto, že konvenční medicína zahrnuje pod psychická postižení jak patologické projevy našich emocí, tak poruchy mentálních funkcí, je uvedená citace překvapivě možná jediným bodem v problematice chápání lidského zdraví, ve kterém se současná medicína rámcově shoduje s homeopatií. Přesto celostní pohled na člověka při léčbě nemocí bere v úvahu z těchto dvou jen homeopatie, která vnímá pacienta jako soustavu tří rovin – fyzické, emoční a mentální, ať už se jedná o jakýkoliv patologický stav. **Myšlenka zdraví z pohledu homeopatie je chápána ještě výstižněji, a sice jako myšlenka svobody na všech rovinách, tedy svoboda od bolesti, excesivních vášní a egoismu.**

Zvykli jsme si považovat se za nemocné pouze v případech, že churaví naše fyzické tělo. Tento pohled na zdraví a nemoc by však byl velmi zúžený. Pokud máme to štěstí a nepocítujeme žádnou bolest na fyzickém těle, ale projevuje se u nás nadměrně např. smutek, zlost nebo dokonce depresivní stavy – nemůžeme se považovat za skutečně zdravé. Stejně jako člověk, jehož fyzické tělo je zcela v pořádku, má navíc poměrně vyrovnanou psychiku, ale špatně spí nebo se u něj projevuje chronická zapomnětlivost. Ani tento člověk není v pravém slova smyslu zdravý.

Stav prožívání skutečného zdraví může připomínat chvíle čerstvé a šťastné zamilovanosti, kdy se cítíme po všech stránkách nadstandardně příjemně, veškeré problémy denního života se najednou zdají malicherné a přestaneme se jimi zabývat a trápit, máme neskutečně velkou touhu dělat dobro pro druhou osobu a zpravidla vůbec nemyslíme na sebe. Cítíme spoustu energie pro veškeré činnosti, které pro svůj život potřebujeme, dokonce i doposud vnímané fyzické potíže se spolu se zamilovaností zmírní nebo dokonce zmizí úplně a naše tužby se omezují pouze na to, abychom dali druhé osobě ze sebe to nejlepší. Tento „nadpozemský“ pocit je vlastně stav dokonalého a úplného zdraví na všech rovinách. I když se Vám může zdát dosažení tohoto stavu v dnešní době příliš nerealné, rozhodně to neznamená, že by se každý z nás neměl pokusit se k tomuto stavu alespoň přiblížit.

Zodpovědnost za vlastní zdravotní stav si neseme každý sám. Jenom my sami můžeme pro své zdraví a zdraví svých dětí udělat nejvíce, pokud budeme chtít. Vhodné formy prevence a odpovídající způsob nepotlačující léčby, totiž může velmi výrazným způsobem zvýšit kvalitu nejen našeho života, ale i života příštích generací.

Moderní vs. klasická homeopatie

Pro člověka, který se homeopatií nikdy nezabýval, bude možná překvapením, že homeopatická doktrína je značně rozpolcená. Laik se tak může setkat s termíny jako konstituční homeopatie, moderní homeopatie, kvantová homeopatie, francouzská homeopatie nebo dokonce homeopsychoterapie. Homeopatie, tak jak byla založena Dr. Hahnemannem, tedy klasická homeopatie, stojí na čtyřech jednoduchých pravidlech, kterými jsou zákon podobnosti, minimální dávka, jeden lék v jednom čase a individualizace každého pacienta. Pokud homeopat poruší byť jedno z těchto pravidel, není homeopatem v pravém slova smyslu. Může tak docházet k tomu, že veřejnost považuje za klasickou homeopatii i praktiky, které nejsou v souladu s učením Dr. Hahnemanna a tedy ani se základními homeopatickými principy. Zkušenosti lidí, kteří tyto metody praktikují, pak nevypovídají nic o klasické homeopatii a jejích výsledcích.

Do spojitosti s homeopatií je také chybně dáváno používání různých pomůcek a přístrojů, které podle teorií moderní, nikoliv však klasické homeopatie, napomáhají nalezení správného léku. Klasická homeopatie je tak

neprávem spojována s praktikami, o kterých se uznávání klasičtí homeopaté ve svých knihách nezmiňují. Jedná se např. o přístroj doktora Volla EAV, který umožňuje elektroakupunkturní diagnostiku a používá se v jiných odvětvích alternativní medicíny. Dále jsou to okultní praktiky jako např. možnost posílat energii z léku na dálku místo jeho reálného užití nebo jeho výběr podle kyvadla či data narození.

Přípustnými pomůckami klasického homeopata jsou pouze knižní nebo počítačové repertorium a materie medika (tj. souhrn obrazů homeopatických léků) a jediným vodítkem k nalezení similima (tzn. léku, který je nejpodobnější symptomům pacienta podle základního principu homeopatie „podobné se léčí podobným“) jsou individuální symptomy nemoci. Nutností je tedy několikaleté, respektive celoživotní studium homeopatie, nikoliv použití přístroje, který práci udělá za homeopata. *"Homeopatie je příliš sofistikovaná disciplína na to, aby se dala naučit na několika seminářích. Její zásady jsou jednoduché ve svém pojetí, ale obtížné k plnému pochopení, a vyžadují roky intenzivního studia a zkušeností, stejně nebo více jako je tomu na standardních lékařských fakultách."*¹⁶

Čím se řídit při výběru homeopata?

Ke stále zvyšující se popularitě homeopatie v posledních letech přispívají pozitivní zkušenosti lidí, kteří měli možnost tuto léčebnou metodu sami vyzkoušet. Pokud Vás tato metoda zaujala také a zvažujete využití služeb profesionálního homeopata, zjistěte si nejdříve o jednotlivých homeopatech dostupné informace, které vám napomohou najít toho pravého. Výběr kvalitního homeopata je prvním předpokladem úspěchu při řešení vašeho zdravotního stavu.

Stejně jako v jiných oborech, tak i v homeopatii se bohužel nachází kromě opravdu erudovaných a úspěšných odborníků také ti méně kvalitní, kteří, buďto díky nedostatečnému vzdělání v oboru nebo porušování základních homeopatických pravidel nejenže nedosahují ve své práci přesvědčivého procenta úspěšnosti, ale mohou zdraví svých klientů nevědomě i poškozovat. V praxi toto občas můžeme pozorovat, pokud při výběru nesprávného léku dojde k efektu potlačení původních symptomů (stejný princip jako u potlačení alopatickými léky, viz. výše), např. pokud dojde po podání homeopatika k vymizení bradavic, ale zároveň se objeví nespavost nebo noční můry, nemůže být v žádném případě tento stav nazýván kurativní reakcí (méně závažný stav zde přešel do hlubší, závažnější patologie). Stejně jako v případě, pokud se po vymizení ekzému objeví astma (porušení základního Heringova zákona léčby), nevede tento postup v léčbě k upevnění zdraví pacienta, nýbrž k celkovému zhoršení jeho zdravotního stavu.

Abyste předešli případnému zklamání při volbě Vašeho homeopata, přinášíme několik indicií k tomu, jak takového kvalitního homeopata snáze detekovat.

KVALITNÍ (KLASICKÝ) HOMEOPAT:

- **absolvoval několikaleté homeopatické studium** klasické homeopatie, ukončené závěrečnou zkouškou, doložitelné certifikátem o zkoušce či studiu (je ochoten se jím kdykoliv prokázat)
- pokud nemá lékařské či zdravotnické vzdělání, měl by mít **odpovídající znalost fungování lidského těla včetně fyziologie**, aby podle symptomů dokázal rozpoznat život ohrožující nebo podezřelé stavy a vědět, kdy je nutné klienta odkázat na lékařskou pomoc vždy, když je to zapotřebí
- **nepředepisuje léky na základě diagnózy**, ale vždy bere v úvahu komplexní stav organismu tak, jak se projevuje na rovině fyzické, emoční a mentální (tzn. **dodržuje všechny zásady a pravidla klasické homeopatie** tak, jak je formuloval její zakladatel Dr. Hahnemann)
- **provádí pečlivý a podrobný vstupní pohovor s pacientem**, který obvykle trvá v časovém rozmezí **od 1 – 3 hodiny času**, protože není možné zjistit veškeré údaje potřebné pro nalezení správného léku za 10 – 15 min
- vždy **předepisuje pouze jeden lék** v konkrétním čase (nikdy ne kombinaci několika léků najednou)
- ke stanovování příčiny nemoci či výběru léku **nepoužívá okultní praktiky**, kyvadlo, tarot, numerologii nebo přístroje, jejichž praktická schopnost vybrat homeopatický lék nebyla nikdy prokázána
- homeopatický lék **vybírá pouze na základě svých znalostí**, s použitím počítačového nebo knižního repertoria a materie mediky (knižního lékopisu)
- **NIKDY svévolně NEVYSAZUJE ani NEDOPORUČUJE VYSAZENÍ alopatických léků**, které užívá pacient, v ideálním případě spolupracuje s ošetřujícím lékařem pacienta na řešení jeho zdravotního stavu
- pro případné konzultace během léčby je většinu času k zastížení na uvedených kontaktech
- **nepředepisuje homeopatické léky preventivně na stavy, které ještě nevznikly ani nedává rutinní doporučení** (jako např. Thuja na bradavice a po očkování, Arnica před porodem, atp.) a neslibuje vyléčení chronických chorob v řádu dnů
- **dokáže pacientovi odpovědět na jakékoliv otázky týkající se léčby** či osvětlit nejen základní homeopatická pravidla, ale také očekávaný průběh léčby (včetně existence počátečního zhoršení) a stanovit prognózu případu
- **má upřímný zájem o váš zdravotní stav**, je laskavý a má klidné vystupování.

Také reference spokojených klientů, kteří mají s daným homeopatem pozitivní zkušenost, mohou být při výběru dobrým vodítkem. Nejjednodušší cesta k ověření stylu práce konkrétního homeopata je kontaktovat jej přímo nejlépe telefonicky a na výše uvedené se dotazovat.

Závěr

Z výše uvedených informací vyplývá, že homeopatie není okultismem, nikdy nebyla jeho součástí a naplňuje parametry vědy. Velmi často bývá filozofie homeopatické léčby a její principy špatně pochopeny, proto může docházet k chybné interpretaci a z toho plynoucím závěrům. Homeopatie stojí už od doby svého založení na pevně daných principech, které jsou neměnné a prakticky snadno ověřitelné. Ani vitální síla, kterou

Hahnemann ve své době nazval duchovní, nemá s okultismem nic společného. S tímto pojmem pracuje také medicína čínská, akupunktura nebo jóga, pouze je v těchto metodách nazývána odlišně.

Díky hluboké filozofii homeopatie jsme schopni také blíže porozumět tomu, proč se zdraví obyvatel vyspělých zemí neustále zhoršuje navzdory tomu, že je zdravotní péče poskytována prakticky každému, a proč neustále čelíme zvýšenému nárůstu chronických onemocnění, včetně těch, které vážným způsobem zasahují psychiku a snižují kvalitu života. Vše vyplývá z toho, že homeopatie má velmi podrobně zpracovanou filozofii vzniku i léčby nemoci, která pokud směřuje od fyzického těla směrem k psychice, nejedná se o skutečnou léčbu, ale o potlačení. Tento princip platí nejen pro homeopatii, ale i pro ostatní terapie. Podle něj pak můžeme zhodnotit, jakou měrou je daná metoda přínosná pro zlepšení naše celkového zdraví.

V zemích, kde se obyvatelům nedostává tolik potlačující terapie včetně očkování, se objevuje výrazně méně závažných chronických chorob fyzického charakteru (např. roztroušená skleróza) a byl zaznamenán i nízký výskyt psychických nemocí (a s tím spojený nárůst sebevražd). I ve státech s nejvyšší úrovní zdravotní péče na světě na tom nejsou s průměrnou délkou dožití v porovnání s ostatními vyspělými zeměmi nejlépe. Pokud by byla nejdražší a nejlepší zdravotní péče zodpovědná za prodlužování délky života, měly by být USA na prvních příčkách, opak je však pravdou.¹⁷ V roce 2012 činily veřejné výdaje na české zdravotnictví celkem 247 miliard korun, což je téměř dvojnásobek oproti roku 2000.¹⁸ Největší podíl na nákladech mají právě chronické nemoci, jejichž výskyt neustále vzrůstá a léčba těchto nemocí se stává nejnáročnější.¹⁹ Přitom podle studie, kterou si nechala provést švýcarská vláda, je homeopatie nejen účinná, ale také bezpečná a nákladově efektivní.²⁰

Objevuje se také řada moderních směrů a odvětví homeopatie a dochází k tomu, že jsou za homeopatii považovány i metody, které jsou v rozporu s jejími základními principy a vedou k pošpinění její pověsti, což má na homeopatii celkově negativní dopad. I v 21. století pokračuje exploze zájmu o přírodní medicínu, proto se dá také předpokládat, že s rostoucím zájmem o tyto metody budou také lidé vyhledávat homeopatickou pomoc. Pokud se kdokoliv rozhodne široké, nikoliv však neomezené, možnosti homeopatie vyzkoušet, je nutné mít na paměti, že nalezení kvalitního homeopata je prvním důležitým krokem k efektivní léčbě.

Úspěšná homeopatická léčba obvykle změní pohled na fungování lidského zdraví všem, kteří ji absolvovali. Každý, kdo o homeopatii hovoří bez předchozích zkušeností nebo hlubších znalostí jejích principů, může jen těžko pochopit, v čem je její skutečná síla a jak nesmírně cenné poznání nám její zakladatel zanechal.

Citovaná literatura:

1. Hahnemann, S. The Lesser Writings. Místo neznámé: William Radde, 1852
2. Hahnemann, S. Organon of Medicine. India: B. Jain, 2008. §2,9. ISBN 978-81-319-0223-3
3. Vithoulkas, G. New Model for Health and Disease. Athens: International Academy of Classical Homeopathy, Centre of Homeopathic Medicine S.A., 1995. s. 120-125. ISBN 1-55643-087-6
4. Vithoulkas, G.; van Woensel, E. Levels of Health: The Second Volume of The Science of Homeopathy. Athens: International Academy of Classical Homeopathy, Center of Homeopathic Medicine, S.A., 2010. s.38-51. ISBN 978-9-6087-4294-9
5. Hahnemann, S. Chronic diseases: Their peculiar nature and their homoeopathic cure. India: B. Jain, 2005. ISBN 978-81-319-0092-5
6. Vithoulkas, G. The Science of Homeopathy. Athens: International Academy of Classical Homeopathy, Center of Homeopathic Medicine, S.A., 2012. s. 18,23,59. ISBN 978-9608-7429-3-2
7. Bierman, W. US National Library of Medicine National Institutes of Health. The history of Fever Therapy in the Treatment of Disease. [Online] 1942. [Citace: 2. únor 2014]
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1933808/>
8. Vithoulkas, G.; Carlino, S. Medical science monitor. The “continuum” of a unified theory of diseases. [Online] 2010. [Citace: 6. leden 2014] <http://www.medscimonit.com/download/index/idArt/878341>
9. Kent, J.T. Přednášky o homeopatické léčbě. Praha: Alternativa, 1994. s. 23. ISBN 80-85993-62-7
10. US National Library of Medicine National Institutes of Health. Homeopathy in paediatric atopic diseases: long-term results in children with atopic dermatitis. [Online] 2012. [Citace: 6. únor 2014.]
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22226310>
11. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. Evropské výběrové šetření o zdraví v České republice EHIS 2008. [Online] 2008. [Citace: 6. leden 2014.] <http://www.uzis.cz/publikace/evropske-vyberove-setreni-zdravi-ceske-republice-ehis-2008>
12. Rada pro výzkum, vývoj a inovace. Zdravá populace: Podrobná specifikace prioritní oblasti. [Online] [Citace: 6. leden 2014] <http://www.vyzkum.cz/storage/att/BF66DE401FDE82EE6D28351209C2A40C/Priloha%206.pdf>
13. Státní ústav pro kontrolu léčiv. Dodávky a jiná hodnocení. [Online] [Citace: 6. leden 2014]
<http://www.sukl.cz/vseobecne-informace-2>
14. Claridge, S. VaccineInjury. The comparison of vaccinated versus unvaccinated. [Online] 2005. [Citace: 6. leden 2014] <http://www.vaccineinjury.info/vaccinations-in-general/vaccinatedunvaccinated.html>
15. Národní rada osob se zdravotním postižením ČR. Ochrana duševního zdraví občanů ČR. V ČR se porušují práva duševně nemocných. [Online] [Citace: 6. leden 2014] <http://www.nrzp.cz/aktualne/tiskove-zpravy/123-ochrana-dusevniho-zdravi-obcanu-cr.html>
16. Vithoulkas, G. Homeopathy: Medicine for the New Millenium. Athens: International Academy of Classical Homeopathy, 2008. s. 5. ISBN 0-7225-0989-8
17. Vithoulkas, G. New Model for Health and Disease. Athens: International Academy of Classical Homeopathy, Centre of Homeopathic Medicine S.A., 1995. s. 1-19, 49-52. ISBN 1-55643-087-6
18. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. Ekonomické informace ve zdravotnictví 2012. [Online] 2012. [Citace: 6. únor 2014] <http://uzis.cz/publikace/ekonomicke-informace-ve-zdravotnictvi-2012>
19. Asosiace inovativního farmaceutického průmyslu. Kolik stojí stát chronicky nemocný pacient. [Online] 2012. [Citace: 12. únor 2014] <http://www.aifp.cz/cs/aktuality/informace-pro-media/kolik-stoji-stat-chronicky-nemocny-pacient/>
20. Bornhöft, G.; Matthiessen, P. Homeopathy in Healthcare: Effectiveness, Appropriateness, Safety, Costs. Springer-Verlag Berlin Heidelberg New York, 2011. ISBN 978-3-642-20638-2